

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΜΑΤΟΣ

Συχνά θαυμάζουμε τόν άθλητή νά επιδίδεται στο άθλημά του, δίχως όμως και νά διερωτηθοῦμε ποιά εἶν' ἡ βαθύτερη σχέση του πρὸς αὐτό ἢ ποιά εἶν' ἡ δομὴ τοῦ ἀθλήματος, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος συγκεκριμενοποιεῖ. Οἱ διαλογισμοὶ ποὺ ἀκολουθοῦν ἀποσκοποῦν στὸ νά προβληματίσουν τὸν ἀναγνώστη μεταφέροντας τὸ ἐνδιαφέρον του, πέρα ἀπὸ τὸ φαινόμενο τοῦ ἀθλήματος, στὴν περιοχὴ τῆς οὐσίας του.

Ἡ ἔννοια τοῦ καιροῦ ἔχει, ἤδη ἀπὸ πολλὰς σκοπιές, καταστῆ ἀντικείμενο προσπελάσεως κι ἀναλύσεως, ἰδιαίτερα στὴν περιοχὴ τῆς δημιουργίας, πνευματικῆς, ἐπιστημονικῆς ἢ καλλιτεχνικῆς, καὶ μάλιστα καλλιτεχνικῆς. Ἄν τὸ ἄθλημα συνιστᾷ ἓνα ἐκάστοτε συγκεκριμένο πεδὶον ὅπου ἡ ἀνθρώπινη σωματικὴ προσπάθεια συναντᾷ τὴν προθετικότητά τῆς σκοπιμότητος πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ βελτίστου ἀποτελέσματος μὲ τὴν ἐλάχιστη σπατάλη δυνάμεων· μ' ἄλλους λόγους, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἐπιτυχίας διὰ τῆς ἐντελέστερης δυνατῆς οἰκονομίας¹, τότε ἐπιβάλλεται νά προσδιοριστῇ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἢ ὁ τόπος ἐκεῖνος τῆς ἀθλητικῆς διαδικασίας, ὅπου ὁ καιρὸς, σύνθεσις τῆς ποσότητος καὶ τῆς ποιότητος, ἀναδεικνύεται κυρίαρχος στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση, ὅταν αὐτὴ χωρεῖ προθετικῶς στὴν ἐπιβεβαίωση τόσον τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ὅσον καὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ὁποίας συνείδηση διατελεῖ, ἐπὶ ἐπιπέδου ἀθληματικῆς δραστηριότητος κ' ἐπιδόσεως.

Ἐδῶ προκύπτουν δυὸ ἐπὶ μέρους, σαφῶς ὡς πρὸς ἀλλήλα διακρινόμενα, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀνάγκην συναπτόμενα, προβλήματα. Τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ προβλήματα αὐτὰ ἀφορᾷ στὶς ὁμοιότητες καὶ στὶς διαφορὰς ποὺ χαρακτηρίζουν δραστηριότητες ἐξ ἀντικειμένου σωματικές, ὅπως τὸ ἄθλημα κ' ἡ ὄρχησις λ.χ. Κ' οἱ δυὸ αὐτὲς προσπάθειες συναντῶνται κατὰ τὸ μέτρον ὅπου ἐκδηλώνονται διὰ τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, δηλαδὴ σωματικῶς. Κ' οἱ δυὸ ἐνέχουν μιὰν σκοπιμότητα· ἀλλ' ὁ συγκεκριμένος σκοπὸς στὸν ὁποῖον ἡ σκοπιμότης τοῦ ἀθλήματος ἀποβλέπει εἶν' ἐκάστοτε προφανής, γι' αὐτὸ καὶ τοποθετεῖται ἀπὸ τὴν συνείδηση πέραν τῆς σκοπιμότητος αὐτῆς, ἐνῶ ὁ σκοπὸς στὸν ὁποῖον ἡ σκοπιμότης τῆς ὄρχησεως (καθὼς καὶ κάθε ἄλλης καλλιτεχνικῆς δραστηριότητος) ἀποβλέπει, εἶναι καθ' ὅλα ἐνύπαρκτος στὴν σκοπιμότητα αὐτήν, συγγεόμενος πρὸς ἐκείνην σὲ βαθμὸν ὥστε, παρερμηνεύοντας τὸ γεγονός ὅταν ἀναφέρεται στὸ ὠραῖο, ὁ Kant, νά ἔχει δεχθῇ πῶς ἐν' ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τοῦ ὠραίου συνίσταται στ' ὅτι τὸ ἴδιο εἶναι σκοπιμότης στερούμενη σκοποῦ².

Ὡς αὐστηρῶς λογικὴ συνέπεια τῆς διαφορᾶς αὐτῆς προκύπτει τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀνάλυση τῆς ὀρχηστρικῆς δραστηριότητος ὁδηγεῖ στὴν διαπίστωση πῶς ὁ σκοπὸς κ' ἡ σκοπι-

1. Πβ. Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Οἰκονομία ἐν τῇ δημιουργίᾳ παρὰ Πλάτωνι, *Πλάτων*, 1975, σσ. 180-191, καὶ *ΕΕΦΣΠΑ*, 1975, σσ. 301-308.

2. Πβ. Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *Forme et subjectivité dans l'esthétique kantienne*, Aix-en-Provence, Ophrys, 1964, σσ. 66-67· I. KANT, *Kritik der Urteilkraft*, §§11 καὶ 15.

μότης κάθε κινήσεως ταυτίζονται, γι' αυτό κ' ή κίνηση αυτή ενέχει μιάν ενύπαρκτην αισθητικότητα που την καθιστά αυτοσκοπόν, ανεξαρτήτως του αν ή ίδια εντάσσεται σ' ένα όμολογο προς αυτήν σύνολο κινήσεων στοῦ οποίου την περιοχὴν ή ίδια διευρύνεται κι ολοκληρώνεται· κ' εἶναι ἐξ ἴσου γεγονὸς ὅτι, ἀντιθέτως, ή ἀνάλυση τῆς ἀθλητικῆς δραστηριότητος καταλήγει στοῦ νὰ καταστήσει σαφές πῶς σκοπὸς καὶ σκοπιμότης κάθε κινητικῆς φάσεως στὴν ὁποίαν ή δραστηριότης αὐτὴ λογικῶς κατατέμενεται, σαφῶς διακρίνονται, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τῆς τοποθετεῖται στὴν προσέγγιση τῆς ἀμέσως ἐπόμενης ἐπὶ μέρους κινητικῆς φάσεως στὴν ὁποίαν ή ίδια ἐπιλύεται καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἀποκλειστικῶς δικαιώνεται, ἐνῶ ὁλόκληρη ή ἀλυσίδα τῶν ἐπιδιωκόμενων κ' ἐπιτυγχανόμενων σκοπῶν καταλήγει καὶ κορυφώνεται στοῦ ἐπίπεδο τοῦ ἐπιδιωκόμενου τελικοῦ σκοποῦ. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴν, ἀκόμη κ' ή παρατηρούμενη στὴν ἀθλητικὴν δραστηριότητα αισθητικότης, ἀλλὰ κ' ή οἰκονομία διὰ τῆς ὁποίας ή αισθητικότης αὐτὴ ἐκφράζεται, ὑποτάσσονται στοῦ αἴτημα τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ τελικοῦ ἐκείνου σκοποῦ.

Τὸ δεύτερο πρόβλημα ἐστιάζεται συγκεκριμένα στὴν ἱστορικὴ διαφοροποίηση τοῦ κριτηρίου ή τῶν κριτηρίων ποὺ συνιστοῦν τοὺς ποσοτικῆς τάξεως ὅρους ἀναφορᾶς τῆς ἀθληματικῆς ἐπιτυχίας, καὶ τὴν, συναφῆ πρὸς τὴν διαφοροποίηση αὐτὴν, πρόσφατην ἀνάδειξη τῆς κατηγορίας τοῦ «πρωταθλητικοῦ», μ' ὅλες τὶς πρακτικὲς (ἠθικὲς) συνέπειες τὶς ὁποῖες, στοῦ ἐξῆς, ή ἀνάδειξη αὐτὴ συνεπάγεται. Στὴν περιοχὴ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος ή σύγκριση τῆς «ἐπιδόσεως» ἐκάστου ἀθλητοῦ συνετελεῖτο ἐπὶ βάσεως σχετικῆς, δηλαδὴ κατὰ συνεξέτασιν τῆς ἐπιδόσεως καθενὸς ἀπὸ τοὺς συναθλούμενους πρὸς αὐτόν. Κατ' ἐξαιρέσιν καὶ μόνον, ἐπιδόσεις ἑξοχες συνεκρατοῦντο, ἐνδεχομένως καταγραφόμενες. Ἡ ἀναβίωση τῶν ἀθληματικῶν δραστηριοτήτων συνεπέφερε καὶ τὴν μετατόπιση τοῦ οἰκείου κριτηρίου ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς σχετικότητος στοῦ ἐπίπεδο μιᾶς τιμῆς ἀπολύτως ἐκάστοτε λαμβανόμενης, συνεχῶς ὁμως (κι αὐτὸ εἶναι τὸ «παράδοξον») σχετικοποιούμενης ὡς ἐκ τῆς μετέπειτα ὑπερβάσεώς της, λόγῳ συνεχοῦς βελτιώσεως τῶν ἐπιδόσεων. Ἡ κριτηριακὴ αὐτὴ μεταβολὴ συνεπάγεται ἀναγκαστικῶς καὶ τὴν μετάπτωση τῆς κατηγοριακῆς ποιότητος τοῦ κριτηρίου αὐτοῦ ἀπὸ ἐπίπεδο καθαρῶς ἀξιολογικῆς τάξεως σ' ἐπίπεδο τάξεως τεχνικῆς.

Ἀνεξαρτήτως τοῦ αν ή τελευταία αὐτὴ ἀλλαγὴ θα ἔπρεπε νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἱκανοποιήσεως ή λύπης, εἶναι πρέπον ή ίδια νὰ ἐπισημανθῇ, προκειμένου νὰ τονισθῇ ή ἐξ αὐτῆς (ὡς ἀλλοιωτικῆς παραμέτρου) προερχόμενη ἀλλοίωση τῆς συνολικῆς τιμῆς τῆς συναρτήσεως διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις μεταξὺ τῶν ὁρῶν κάθε ἀθληματικῆς δραστηριότητος εἶναι δυνατόν νὰ δηλωθοῦν. Προέχει ὥστόσο ἐδῶ ή συνολικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος (πέρα τῶν σχετικῶν διαφοροποιήσεων ποὺ κάθε μιὰ ἀπὸ δυὸ θεωρήσεις του, ποὺ μόλις διακρίθηκαν, συνεπιφέρει). Προέχει δηλαδὴ ή εὐρύτατου φάσματος σύλληψη τῆς παρουσίας τοῦ καιροῦ στοῦ ἐσωτερικὸ τόσο τῆς ἀθληματικῆς διαδικασίας, νοούμενης ἀπὸ ὠρισμένην ἀποψιν, ὅσο καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς διαδικασίας, ὡς διαδικασιῶν ὀρθωτικῶν. Ὁ Πίνδαρος, κατ' ἐξοχὴν ὑμνητῆς τῆς ἐννοίας τοῦ ἀθλητοῦ, δὲν παραμελεῖ ν' ἀναφερθῇ στὴν ἐννοίαν τοῦ καιροῦ, προκειμένου νὰ ὑποδείξει τὴν παρουσιακὴ συμβολὴ του στὴν διαμόρφωση τοῦ ἐσωτερικοῦ ἥθους τῆς ἀθληματικῆς προσπάθειας³. κι ὁ Πausanias δὲν ἀστοχεῖ στὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀξιολόγησι τῆς καιρικῆς παραμέτρου τῆς προσπάθειας αὐτῆς⁴.

Ἄς ἀτενίσω τὸν Δισκοβόλο τοῦ Μύρωνος, ὅπου ή αισθητικὴ ἀξίωση δυνατόν νὰ προέχει τῆς ἀξιώσεως ἀκριβοῦς ἀπεικονίσεως τῶν πραγματικῶν κινήσεων, ὥστε νὰ δι-

3. Πβ. Πινδ., Πυθ., IV, 286· VIII, 7· IX, 78· Νέμ., VIII, 4· Σχόλ. Ἰσθ., II, 22.

4. Πβ. Πaus., V, 14, 7· VIII, 25, 9.



καιώνεται ή ίδια, χάρη στην υπέρβασή των. Ούσιαστικῶς, ὁ καλλιτέχνης ἔχει προβῆ στην σύνθεση μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς διαδοχικῶν φάσεων ἀπὸ τίς ὁποῖες κανονικῶς διέρχεται ἡ ἀθληματική διαδικασία, προκειμένου ν' ἀποδειχθῇ ἐπιτυχής, δηλαδή κατάλληλη γιὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ταύτιση τῆς σκοπιμότητος, τὴν ὁποῖαν ἡ ίδια ἐνέχει, πρὸς τὸν ἐκτὸς αὐτῆς τεθειμένον σκοπὸ τῆς. Ἡ σύνθεση αὐτὴ συνιστᾷ ἕναν καιρὸν διὰ τοῦ ὁποῖου ὑπερβαίνεται ἡ διαδοχὴ τῶν ἐπὶ μέρους φάσεων τῶν ὁποίων μόλις προηγουμένως ἔγινε μνεῖα.

Κατὰ τὸν Φιλόστρατον (τὸν ἀρχαῖον ἢ Ἀθηναῖον, τῆς δευτέρας σοφιστικῆς), ἀρχικῶς «προσδιορίζεται ἕνας «βατὴρ» ἢ μιὰ βαλβίς· εἶναι μικρὴ, πλὴν ἐπαρκῆς γιὰ ἀθλητὴν ἰστάμενον. Δέχεται τὸ βάρος τοῦ δεξιοῦ μηροῦ, ἐνῶ τὰ ἀνώτερα τμήματα τοῦ κορμοῦ κλίνουν πρὸς τὰ ἐμπρός, κ' ἐπιτρέπει τὴν ἀνεσιν τοῦ ἐτέρου μηροῦ. Ὁ ἀριστερὸς αὐτὸς μηρὸς ἀποδεσμεύεται συγχρόνως μὲ τὸν δεξιὸν βραχίονα, καὶ συνοδεύει τὴν κίνησή του. Ἡ στάση (τὸ «σχῆμα») τοῦ ἀθλητοῦ ὁ ὁποῖος κρατεῖ τὸν δίσκον εἶναι ἡ ἀκόλουθη: πρέπει, κλίνοντας τὴν κεφαλὴ πρὸς τὰ δεξιὰ, νὰ κάμψει τὸ σῶμα τοῦ ὥσπου ν' ἀντικρύσει τὸ ἰσχίον του, καὶ νὰ ρίψει τὸν δίσκον ἔλκοντας πρὸς τὰ ἄνω (ἡ κίνησις αὐτὴ ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐκείνην ποὺ ἀποσκοπεῖ στὴν ἀντλήσις ὕδατος) καὶ πρὸς τὰ ἐμπρός, στηρίζομενος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ σώματος⁵. Μ' ἄλλους λόγους, ὁ καλλιτέχνης συνέλαβε τὴν ἴδια τὴν κίνησις μέσ' ἀπὸ τὴ φαινομενικὴν ἀκίνησις τῆς μορφῆς, ἀναδομώντας τὴν χρονικότητα τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ὑστέρου, ποὺ συνιστοῦν διαδοχῆς τῶν στιγμῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες συνήθως ἡ κίνησις διέρχεται, καὶ στίς ὁποῖες, λογικῶς, δηλαδή παραμορφωτικῶς, ἡ κίνησις αὐτὴ ἀναλύεται⁶. Πρόκειται περὶ καιροῦ διαχύτου καί, συγχρόνως, ἐνιαίου ὁ ὁποῖος διαποτίζει, ἀλλὰ κ' ἐνοποιεῖ, ὅλες τίς διαδοχικῆς κινητικῆς φάσεις, καὶ στὸν ὁποῖον κάθε μιὰ ἀπὸ τίς διακρινόμενες στιγμῆς ποὺ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τίς φάσεις αὐτὲς ἀνάγεται ἀναπόφευκτα.

Πρὸς αὐτὸν τὸν συνθετικῶς λαμβανόμενον καιρὸ (στοῦ ὁποῖου τὸ πλαίσιο ἀνακατατάσσονται τὰ στοιχεῖα ὁλόκληρης τῆς ἀθληματικῆς διαδικασίας ποῦ, μὲ τὸν τρόπο

5. Πβ. ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ, *Εἰκόνες* (ἐν μέρει ἀποδίδονται καὶ στὸν Φιλόστρατον τὸν νεώτερον), 328, 19 κ.ἑξ. Kayser. Γιὰ τὴν ἀναπαράστασις τοῦ *Δισκοβόλου* τοῦ Μύρωνος, τοῦ Μουσείου τοῦ Βατικανοῦ, πβ. P. LAVEDAN, *Dictionnaire illustré de la mythologie et des antiquités grecques et romaines*, 1931, σ. 343, εἰκ. 332· γιὰ τὴν ἀναπαράστασιν ἐνὸς ἄλλου *Δισκοβόλου*, τοῦ λεγόμενου «τοῦ Castel Porziano», εὕρισκόμενου στὸ Μουσεῖο τῶν Θερμῶν τῆς Ρώμης, πβ. *Art grec*, συλλ. Mazenot, σ. 458, εἰκ. 802. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δυὸ ἀναπαραστάσεων ὀφείλεται ἴσως στὴν ἐλλιπὴ παρατηρητικότητα τοῦ παλαιότερου καλλιτέχνη ἢ καὶ στὴν ἐξέλιξη τῆς τεχνικῆς. Πβ. Antonio GIULIANO, *L'identificazione del discobolo di Mirone*, *Scritti in onore di G. Briganti*, σσ. 11-19. Πρόκειται περὶ δυὸ διαφορετικῶν ἀναπαραστάσεων τοῦ καιροῦ τῆς δισκοβολίας. Ὁ Φιλόστρατος περιγράφει τεχνικὴν ποὺ ἐνέπνευσεν ἢ ἕναν πρόδρομον ἢ ἕναν μεταγενέστερον τοῦ Μύρωνος καλλιτέχνην. Στὸ ἄγαλμα τοῦ Μύρωνος, ἡ θέσις τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὰ δάκτυλα, ἀνεστραμμένα, νὰ θωπεύουν τὴ βάση. Προσφάτως διαθέτομε κι ἄλλην ἀναπαράστασις δισκοβόλου, στὸ Μουσεῖο τοῦ Mariemont, Ν. Βελγίου, ἐπὶ κυπέλλου ἐρυθρομόρφου (ἀρ. 95/40· 520 - 510 π.Χ.). Πβ. A. VERBANK-PIÉRARD, *Καλὸς ὁ παῖς*, *Une nouvelle acquisition du Musée royal de Mariemont (FPGL, ἀρ. 99, Νοεμβρ. - Δεκ. 1995, σσ. 3-4)*.

6. Ἄλλο ἀντίγραφο, στὴν Γλυπτοθήκη τοῦ Μονάχου. Πβ. H. LUCKENBACH, *Kunst und Geschichte*, 1. Teil, *Altertum*, 17^η ἐκδ., München-Berlin, Oldenburg, 1941, εἰκ. 151. Πβ. E. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ κριτικὴ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας παρὰ Bergson, *Ἀθηνᾶ*, 66, 1962, σσ. 192-286, ἰδιαίτερα σ. 260 (καὶ σημ. 3): «ὁ καλλιτέχνης συνέλαβε νοητῶς τὰς χαρακτηριστικωτέρας φάσεις τῆς διαρκείας τῆς κινήσεως τοῦ ἀθλητοῦ. Οὐδεμία ἐκ τούτων εἶναι πραγματικὴ, ὅλαι ὁμως τείνουν νὰ διαιωνίσουν ὑπερχρονικῶς τὴν κινητικὴν διάρκειαν».



αυτόν, αναδομείται ολοκληρωτικώς, ὥστε κανέν' ἀπὸ τὰ «πραγματικά» της στοιχεῖα νὰ μὴν ἐπανευρίσκεται στὸ καλλιτέχνημα, ἔστω κ' ὑποτονικῶς ὑποδηλούμενον), ἀντιτίθεται ὁ καιρὸς ἐκεῖνος πὺν προκύπτει ἀναλυτικῶς, καὶ πὺν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν συνειδησιακὴ προθετικότητα ὅχι πιά τοῦ καλλιτέχνη, ἀλλὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἀθλούμενου. Ὁ ἀθλούμενος δηλαδὴ ἀναλίσκεται στὴν ἐπιδίωξη τῆς ταυτίσεως τῆς σκοπιμότητος πὺν ἐνυπάρχει στὸ ἄθλημα πρὸς τὸν σκοπὸ πὺν διὰ τοῦ ἀθλήματος εἶναι ἐπιτεύξιμος. Ὡς καιρὸς τοῦ εἶδους αὐτοῦ θὰ νοηθῇ ἐδῶ τὸ σημεῖο τροπῆς⁷ τῆς καθαρῆς δυναμικότητος τῆς ἀθληματικῆς προσπάθειας σὲ καθαρὴν κινητικότητα· τὸ σημεῖο δηλαδὴ ὅπου μιὰ ἐσωτερικὴ φορὰ μετατρέπεται σὲ φορὰν ἐξωτερικὴ καί, περαιτέρω, τὸ σημεῖο πὺν ἀρχικὰ καιροθετεῖται ἐλευθέρως ἀπὸ τὴν συνειδησιακὴ προθετικότητα τοῦ ἀθλούμενου, ἀλλὰ πὺν, ἅπαξ καιροθετηθῇ, παραμένει ἐφεξῆς ἀμετακίνητο, μὲ κίνδυνον, ἄλλως, νὰ ἐκτεθῇ σ' ἀποτυχίαν καὶ νὰ εὐτελιστῇ ἢ ἴδια ἢ ἐκβάση τοῦ ἀθλήματος· τὸ σημεῖο, τέλος, πρὶν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἓνα ἐκτελούμενον ἄθλημα δὲν ἔχει ἀκόμη πλήρως διαμορφωθῇ ὡς πρὸς τὴν ἐκβασὴν του, καὶ μετὰ τὸ ὁποῖο τὸ ἄθλημα αὐτὸ ἀποκτᾷ μορφὴν τελεσίδικην, ἀνεπίδεκτον ἀναμορφώσεως, καὶ ἀνεξάρτητης ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένην του ἐκβασὴν⁸.

Πρὸς τὴν ἀντίληψη αὐτὴν δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄσχετος ὁ ὅρος *momentum*, χρησιμοποιούμενος πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀναγκαίου, στὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἀθλήματος, παλμοῦ. Ὁ παλμὸς αὐτός, τὸ ποιοτικὸ δηλαδὴ δεδομένο πὺν ἐπιβάλλεται ὡς ἀπαραίτητο πρὸς μετατροπὴν τῆς δυναμικότητος σὲ κινητικότητα κατὰ τὴν ἐλάχιστη χρονικὴν διάρκειαν πὺν ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρθρώνει τὴν ἀθληματικὴν διαδικασίαν σὲ δυὸ σαφῶς διακρινόμενες καὶ μὴ ἀναγώγιμες φάσεις, συνιστᾷ καὶ τὸν κατάλληλον δυναμικὸν πόρον διὰ τοῦ ὁποῖου μέρος τοῦ δυναμικοῦ χαρακτήρος τῆς πρώτης φάσεως τοῦ ὅλου ἀθλήματος διοχετεύεται στὴν ὑστερὴν φάσιν του, ὥστε νὰ διασφαλίζεται ἡ ὁμαλὴ μετάβασις ἀπὸ τὴν μιὰ στὴν ἄλλη· καὶ ἀντιστρόφως, μέρος τοῦ κινητικοῦ χαρακτήρος τῆς ὑστερῆς φάσεως ὑπείσערχεται ἤδη στὴν πρώτη. Ἔτσι ἐξασφαλίζεται ἡ ἐνότης τοῦ ἐγχειρήματος χάριν στὴν ἀδελφὴν εἰσχώρησιν μιᾶς προθετικῆς συνεχείας μέσα σὲ μιὰν οὐσιαστικὴν ἀσυνέχεια⁹.

Τὸ πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς καιροῦ (μὲ τοὺς χαρακτήρες πὺν τοῦ ἀποδόθηκαν προηγουμένως) στὸ πλαίσιο τῆς διαδικασίας τοῦ ἀθλήματος, ἀπὸ φύσεως διαπιστωτικῆς, κατὰ τὴν ἀρχικὴν του συνειδητοποίηση, μεταβάλλεται σὲ πρόβλημα φύσεως ἀξιολογικῆς μόλις συλληφθῇ ὡς πρόβλημα καιροθεσίας, δηλαδὴ διακριβώσεως (ἐκ μέρους, κυρίως, ἀν ὅχι ἀποκλειστικῶς, τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀθλούμενου) τοῦ ἀμετάθετου ἐκείνου σημείου τροπῆς τὸ ὁποῖον αὐθεντικῶς καλεῖται νὰ κυριαρχήσῃ στὴν ἄρθρωση τῆς ἀθληματικῆς διαδικασίας, ὥστε αὐτὴ νὰ ἐπιβληθῇ ὡς ὀλοκληρώσιμη. Ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῆς καιροθετικῆς ἐνέργειας τῆς συνειδήσεως (ἐνέργειας πὺν συνίσταται, ἀντιστοίχως καὶ διαδοχικῶς, σὲ μιὰ διαπιστωτικὴν ἐπισήμανση ὠρισμένων ἐξ ἀντικειμένου δεδομένων συνθηκῶν καὶ σὲ μιὰν ἐφαρμοστικὴν ἀξιοποίηση τῆς συνειδησιακῆς προθετικότητος ἐπὶ τῆς δομῆς ἐκείνων, πρὸς ἀναδόμησίν των, γιὰ χάριν τῆς ἐκ μέρους τῆς συνειδήσεως καρπώσεώς των, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς διαδικασίας) ἐξαρτᾶται κ' ἡ πληρότης τῆς καρπώσεως

7. Πβ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Déviation temporelle ou kairique?*, *Kairos, La mise et l'enjeu*, Paris, Vrin, 1991, σσ. 129-131. Πβ. W. WOODBURN HYDE, *The Pentathlon Jump*, *A.J.Ph.*, Ὀκτ. 1983, σσ. 403-417, γιὰ τὸ τριπλὸν ἄλμα.

8. Πβ. Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *Χρονικαὶ καὶ καιρικαὶ κατηγορίαι*, *ΕΕΦΣΠΑ*, 1962, σσ. 412-436.

9. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀθλητοῦ βελτιώνεται στὸ ἄλμα χάριν στὴν χρῆσιν ἀλτήρων τοὺς ὁποίους ὁ ἄλτης κρατεῖ στοὺς γρόνθους του (πβ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, *Προβλήματα*, V, 8, 881 b 5). Οἱ ἀλτῆρες βοηθοῦν στὴν ἰσορροπία τοῦ σώματος κατὰ τὸν δρόμον πρὸς ἀπόκτησιν φορᾶς, καὶ αὐξάνουν τὴν δύναμιν τῆς φορᾶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐνάρξεως τοῦ ἄλματος, σύμφωνα πρὸς ἓνα φαινόμενο ἀντιδράσεως. Ὡσαύτως χρησιμεύουν στὴν ἰσορροπία τοῦ ἀθλητοῦ καθ' ἣν στιγμὴν ἐκεῖνος συναντᾷ τὸ ἔδαφος.

αὐτῆς, συνεπῶς κ' ἡ πληρότης τῆς προσπάθειας ταυτίσεως τῆς σκοπιμότητος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ὅλης διαδικασίας, καθὼς κι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς τελευταίας ὡς ἐπιτυχoῦς.

Ἀπομένει νὰ διευκρινισθῇ πῶς, στὴν περίπτωση αὐτὴν, κάνοντας λόγο περὶ ταυτίσεως, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐννοοῦμε παρὰ μίαν ἀπλῆ προσέγγιση, ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν ἀναφερόμαστε σ' ἐννοιες ὁμοειδεῖς, ἀλλ' ἀπλῶς σύστοιχες, ὅπως εἶναι οἱ ἐννοιες τῆς σκοπιμότητος καὶ τοῦ σκοποῦ ἢ, καλύτερα, σ' ἐννοιες ἀντανακλώμενες, ἀφοῦ ἡ ἐννοια τῆς σκοπιμότητος θεμελιώνει ὄντολογικῶς τὴν ἐννοιαν τοῦ σκοποῦ, ἐνῶ αὐτὴ συγκεκριμενοποιεῖ τὴν ἀναφορικότητα ἐκείνης. Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀναφορικότης αὐτὴ συνιστᾷ μίαν (ὑπὸ διαμόρφωσιν) ἀμοιβαίαν συνάρτηση τῶν ἐννοιῶν τούτων, συνάρτηση τῆς ὁποίας οἱ δυνὸ ἐκφάνσεις παρίστανται γραφικῶς μὲ μίαν ἰδιαίτερην, ἢ καθεμιά τους, ἀσύμπτωτη καμπύλην. Ἡ ποιότης τῆς καιροθεσίας καὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ στίγματος (ἢ τῆς ζώνης)¹⁰ μεταβάσεως ἀπὸ τὴν δυναμικότητα στὴν κινητικότητα κατὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς διαδικασίας τοῦ ἀθλήματος ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο ποὺ προσδιορίζει καὶ τὴν αὐθεντικότητα τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς.

Εὐάγγελος ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
(Ἀθῆναι)

10. Πβ. *αὐτόθι*, σ. 418.